Alta kommune
Samfunnsutvikling
Folkehelse og miljø

KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENTET

Postboks 8013 DEP

0030 OSLO

Deres ref:	Vår ref	Saksbehandler	Dato
	2026/8115-5	Amund Heitmann Suhr	16.10.2026

Innspill fra Alta kommune til ny stortingsmelding om villaks, sjøørret og sjørøye, saksnr. 26/4470

Villaksen er en viktig del av norsk natur- og kulturarv, og det er viktigere enn noen gang å styrke innsatsen for å bevare villaksen, sjøørreten og sjørøya. Regjeringen har varslet at det skal utarbeides en ny stortingsmelding som skal se på de samlede truslene mot disse artene, på tvers av sektorer, og peke ut en retning for hvilke tiltak som må gjennomføres for å sikre bestandene også for framtidige generasjoner.

I denne sammenhengen er det viktig at Alta kommune gir innspill til arbeidet med stortingsmeldingen. Altaelva har en særlig betydning, både for Alta-samfunnet, for innbyggernes identitet og friluftsliv og som en av verdens mest kjente elver for fiske etter atlantisk villaks. Elva representerer store natur-, kultur- og samfunnsverdier som det er viktig å ivareta.

Altaelva er også et godt eksempel på at langsiktig, kunnskapsbasert og lokal forvaltning kan gi resultater. Samtidig som mange laksevassdrag i Norge opplever en alvorlig tilbakegang og har måttet innføre omfattende begrensninger eller stenge fisket, har Altaelva fortsatt et høstbart overskudd av villaks. Dette viser betydningen av en helhetlig og målrettet forvaltning, der lokale kunnskaper og erfaringer inngår som en viktig del av beslutningsgrunnlaget.

Alta kommune mener derfor at den nye stortingsmeldingen må ha et tydelig fokus på å redusere de samlede belastningene på villaksen og sikre at vassdragene fortsatt er livskraftige og har høstbare bestander. Erfaringene fra Altaelva bør inngå i dette arbeidet og brukes som grunnlag for å identifisere hvilke forvaltningsgrep som kan bidra til å bevare villaksbestandene på lang sikt.

Det er avgjørende at tiltak mot de ulike påvirkningsfaktorene blir tilstrekkelig finansiert og fulgt opp over tid. Samtidig må hensynet til villaksen ivaretas på tvers av sektorer, slik at den samlede belastningen på bestandene reduseres. Målet må være at framtidige generasjoner fortsatt skal kunne oppleve og høste av livskraftige bestander av villaks, sjøørret og sjørøye.

Saken er forankret hos Alta Laksefiskeri Interessentskap og sjølaksefiskerne, representert ved Arnt Ivar Ring. Oppdrettsnæringen har ikke besvart Alta kommunes forespørsel om innspill til kommunens uttalelse til stortingsmeldingen.

Postadresse
Postboks 1403, 9506 Alta
Besøksadresse:
Løkkeveien 35

Epostadresse:
postmottak@alta.kommune.no
Web adresse:
www.alta.kommune.no

Telefon:
78455000
Organisasjonsnummer:
944 588 132

Alta kommunes innspill til stortingsmeldingen behandlet i formannskapets møte den 12.10.2026 i sak 109/2026;

Alta kommune ønsker velkommen arbeidet med en ny stortingsmelding om villaks, sjøørret og sjørøye. Altaelva og Altafjorden representerer betydelige naturverdier, og Altaelva er internasjonalt kjent som en av verdens fremste elver for sportsfiske etter villaks. Fisket har stor betydning for lokal identitet, friluftsliv og næringsaktivitet. Kommunen mener meldingen må munne ut i konkrete tiltak, tydelig ansvarsfordeling og langsiktig finansiering.

Vitenskapelig råd for lakseforvaltning beskriver i *Status for norske laksebestander i 2026*, rapport nr. 22, en fortsatt alvorlig bestandssituasjon. Rådet fremhever påvirkninger fra lakseoppdrett, klimaendringer, fysiske inngrep og pukkellaks. Dette understreker behovet for å redusere påvirkningene som svekker bestandene, samtidig som fisket tilpasses et dokumentert høstbart overskudd.

1. Helhetlig forvaltning fra elv til fjord og hav

Fiskens samlede livsløp må være utgangspunktet for forvaltningen. Påvirkning fra akvakultur, kraftregulering, arealinngrep, forurensning, klimaendringer og beskatning må vurderes i sammenheng. Kommunen anbefaler samordnede tiltaksplaner for prioriterte vassdrag og tilhørende fjordsystemer, med ansvarlig myndighet, finansiering og målbare resultater.

Det må utarbeides og offentliggjøres årlige bestandsregnskap for villaks, sjøørret og sjørøye, så langt datagrunnlaget tillater det. For laks skal regnskapene vise beregnet innsig, fangst i sjø og elv, gjenutsetting, estimert dødelighet og gytebestand, samt måloppnåelse for gytebestandsmålet. Usikkerhet i beregningene skal synliggjøres. Dataene må så langt som mulig fordeles på enkeltbestander og vise utviklingen over tid. Regnskapene skal danne grunnlag for å vurdere den samlede beskatningen og justere fiskereguleringene på en åpen og faglig etterprøvbar måte.

Havforskningsinstituttets *Risikorapport norsk fiskeoppdrett 2026*, rapport 2026-10, viser at vandringsruter og oppholdstid i sjøen har betydning for fiskens eksponering for lakselus. Dette gir et faglig grunnlag for å se forvaltningen av Altaelva og Altafjorden i sammenheng og styrke kunnskapen om lokale vandringsveier og beiteområder.

2. Reell beskyttelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder

Kommunen anbefaler at meldingen evaluerer om beskyttelsesordningen for nasjonale laksevassdrag og laksefjorder gir den tilsiktede effekten. Forvaltningen må også ivareta fiskens vandringsveier og beiteområder utenfor vernegrensene. Ved behandling av tiltak som kan påvirke bestandene, må samlet belastning og konsekvenser for den enkelte bestanden komme tydelig frem.

Vitenskapelig råd for lakseforvaltnings statusrapport for 2026 fremhever lakselus, rømt oppdrettslaks og infeksjoner knyttet til fiskeoppdrett som sentrale nasjonale trusler. Utslipp av avfall og annen forurensning fra oppdrett bekymrer også kommunen. Kommunen mener derfor at tiltak mot disse påvirkningene må prioriteres, med grunnlag i oppdatert forskning og dokumentasjon av lokale forhold. Den nasjonale trusselvurderingen kan ikke alene brukes som beskrivelse av tilstanden i Alta.

3. Varig finansiering av overvåking og lokal forvaltning

Siden 1980 har det vært utført påleggsundersøkelser i Altaelva finansiert av Statkraft. I disse undersøkelsene har det årlig blitt undersøkt forekomst, tetthet og utvikling av ungfisk, samt gjennomført telling av gytegroper i hele elva. Fangststatistikk, analyse av skjellprøver og telling av gytegroper har, sammen med undersøkelser av ungfisk, vært hovedmetodene for å studere hvordan bestanden av voksen laks i Altaelva har utviklet seg etter kraftverksreguleringen.

Det er viktig at denne lange tidsserien fortsetter, og at det sikres finansiering til dette arbeidet. Frem til nå har undersøkelsene vært påleggsundersøkelser finansiert av Statkraft. Dersom Statkraft ikke skal finansiere dette også i fremtiden, er det viktig at undersøkelsene finansieres på annen måte, slik at vi ikke mister denne langtidsserien.

Kommunen etterlyser flerårige ordninger for bestandsovervåking, gytefisktelling, skjellprøver, genetiske undersøkelser og registrering av rømt oppdrettslaks. Data må være tilgjengelige og kunne brukes til raske, faglig begrunnede justeringer av fisket.

NINA rapport 2529, *Innslag av rømt oppdrettslaks i Altaelva og Repparfjordelva i 2024*, av Berntsen, Næsje og Østborg, er et konkret lokalt referansegrunnlag for denne overvåkingen. Kommunen anbefaler at slike undersøkelser videreføres som sammenhengende tidsserier og inngår i et felles kunnskapsgrunnlag for forvaltningen.

Lokale rettighetshavere og forvaltningsorganisasjoner må involveres systematisk. I Alta bør samarbeidet mellom Alta Laksefiskeri Interessentskap, sjølaksefiskerne, kommunen, forskningsmiljøene og statlige myndigheter videreutvikles. Fiskernes erfaringskunnskap må inngå sammen med forskningsdata. Nasjonale forvaltningsoppgaver må finansieres slik at gjennomføringen blir mindre avhengig av frivillig innsats.

4. Langsiktig beredskap mot pukkellaks

Staten må sikre tidlig planlegging og tilstrekkelig finansiering av tiltak mot pukkellaks, særlig i store vassdrag hvor etablering, tekniske løsninger og drift av feller er krevende.

Sommeren 2026 ble det gjennomført en testoppsetting av pukkellaksfelle i Altaelva, blant annet for å prøve ut plassering og praktisk oppsetting. Erfaringene fra testoppsettingen bør inngå som et viktig grunnlag for videre planlegging, utforming og drift av en gjentakende felleløsning i Altaelva. Det er viktig at erfaringene dokumenteres og systematiseres, slik at utfordringer knyttet til blant annet plassering, oppsetting, drift, sikkerhet og håndtering av fisk kan forbedres ved fremtidige tiltak.

I rapporten *Forslag til tiltak mot pukkellaks i store vassdrag*, Adolfsen mfl. (2025), rapport nr. 4 fra Nasjonal ekspertgruppe for fiskesperrer, er det vurdert konkrete lokaliteter for felleløsninger i Altaelva. Rapporten konkluderer med at fysiske felleløsninger er teknisk gjennomførbare. Vurderingene er imidlertid i hovedsak basert på befaringer og kunnskap fra 2022, og bør derfor suppleres med erfaringene fra testoppsettingen som ble gjennomført i Altaelva i 2026.

Miljødirektoratets evaluering av pukkellaksinnsatsen i 2025 fremhever betydningen av tidlig oppstart, lokal lagring av utstyr og forbedrede driftsrutiner. Erfaringene fra Tana trekkes frem som relevante for den videre planleggingen av felleløsninger i Altaelva. Kommunen mener derfor at erfaringene fra testoppsettingen i Altaelva i 2026, sammen med erfaringene fra Tana, må inngå i det videre arbeidet.

Kommunen anbefaler at fremtidige tiltak evalueres både ut fra hvor effektivt pukkellaksen kan tas ut, og hvilke konsekvenser tiltakene har for stedegen fisk. Det må være et uttrykkelig krav at tiltakene sikrer fri og trygg passasje for stedegne arter som laks, sjøørret og sjørøye. Hensynet til disse artene må være en sentral del av både valg av teknisk løsning, plassering og driftsopplegg.

5. Sjøørret og sjørøye må få egne mål og tiltak

Meldingen må sikre at sjøørret og sjørøye får selvstendige bestandsmål, overvåkingsprogrammer og tiltak. Det bør prioriteres mer kunnskap om nordlige bestander, sjøopphold, lakseluspåvirkning og viktige gyte- og oppvekstområder.

Havforskningsinstituttets *Risikorapport norsk fiskeoppdrett 2026* beskriver at sjøørret og sjørøye oppholder seg over lengre tid i kystnære beiteområder og derfor har en annen eksponering for lakselussmitte enn utvandrende laks. Vi vet fra tidligere forskning at sjørøya oppholder seg i de ytre delene av fjorden, hvor vannet er kaldere, mens sjøørreten oppholder seg i de indre og varmere delene av fjorden. Dette er spesielt fremtredende i starten av sesongen, når det er større forskjell i temperatur i fjordsystemet.

Sjørøya vandrer noe tidligere tilbake til ferskvann enn sjøørreten, og på sensommeren dominerer derfor sjøørreten i alle habitater i fjordsystemet. Siden sjøvandringen til disse artene foregår i fjordsystemet, hvor vi også har oppdrett, vil disse artene være mer eksponert for lakselus. Kommunen mener dette begrunner særskilte vurderinger og tiltak for disse artene.

Kommunene trenger praktisk og økonomisk støtte til kartlegging og restaurering av mindre vassdrag, bekker og vandringshindre.

6. Bestandsbasert fiske og vern av leveområdene

Beskatningen må tilpasses dokumentert bestandsstatus og gytebestandsmål. Vitenskapelig råd for lakseforvaltnings statusrapport for 2026 viser at strengere fiskereguleringer har bidratt til bedre måloppnåelse i flere bestander. Kommunen understreker samtidig at nødvendige fiskerestriksjoner må følges av tiltak mot årsakene til bestandsnedgangen.

Meldingen bør styrke arbeidet med miljøtilpasset kraftverksdrift, kantvegetasjon, gyteområder, vannkvalitet og klimatilpasning. Lokalkunnskap, konsekvenser for tradisjonelt elve- og sjøfiske, lokale arbeidsplasser, samisk og kvensk bruk og tradisjon, allmennhetens tilgang og lokal verdiskaping må inngå i beslutningsgrunnlaget.

Kommunestyret i Alta anbefaler at stortingsmeldingen følges opp med en forpliktende gjennomføringsplan med tidsfrister, finansiering og offentlig rapportering om bestandsutvikling og tiltakseffekt.

Med vennlig hilsen
Alta kommune

Tom Nøvik
direktør Samfunnsutvikling

Amund Heitmann Suhr
naturforvalter

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og derfor uten underskrift.

Vedlegg
1 Innspill fra Arnt Ivar Ring til stortingsmelding om villaks, sjøørret og sjørøye